

Artiklar ur

Rött Europa

nr 1 (1970)

Denna artikelsamling handlar om föregångaren till *EU* (Europeiska unionen): **EEC** (European Economic Community, Europeiska ekonomiska gemenskapen), som bildades 1957. Artiklarna innehåller fakta och resonemang som fortfarande har relevans och som förhoppningsvis kan ge ett perspektiv på dagens Europa.

Innehållsförteckning

Internationalismen, Internationalen och samordningen	1
EEC och arbetarrörelsen.....	5
Kapitalets internationalisering, Sverige och EEC	12

Internationalismen, Internationalen och samordningen

Den proletära internationalismen

Att internationalismen har degraderats till ett sentimentalt bomärke, en innehållslös gest eller i bästa fall en principiell ståndpunkt, först under socialdemokratins förfall i borgerlig ideologi, sedan under stalinismens teoretiska mörker, är bara ett av uttrycken för dessa traditioners likvidering av marxismen som vetenskap. Stalinismen och dess olika avyttringar har visserligen bevarat den proletära internationalismen i sitt ordförråd – men blott som en död bokstav.

När Marx och Engels avslutar det Kommunistiska Manifestet med parollen ”Proletärer i alla länder, förena er”, så var detta inte bara ett uttryck för ”de av nationaliteten oberoende, för hela proletariatet gemensamma intressena” (Manifestet) utan det visade framför allt på klasskampens strategiska dimension i hela den historiska epok som växer fram med det kapitalistiska produktionssättet. Och denna klasskampens internationella dimension var inte en vidlyftig spekulering eller ens en rimlig förutsägelse – den var en nödvändig slutsats av en vetenskapligt framarbetad kunskap om det kapitalistiska produktionssättet, de olika samhällsformationer detta kunde gestalta och förhållandena inom och mellan dessa.

I sin imperialistiska fas har det kapitalistiska produktionssättet givit upphov till ett *system av internationell arbetsfördelning och internationella bytesförhållanden* (som inte begränsas till cirkulationen och utbytet enbart av varor, utan som även berör arbetskraft och kapital) vilket i dag innebär existensen av en *världsmarknad*. ”Marxismen tar sin utgångspunkt i världsekonomin, inte uppfattad som den enkla sammanslagningen av dess nationella enheter, utan som en mäktig och självständig realitet som har skapats av den internationella arbetsfördelningen och världsmarknaden och som i vår epok ofrånkomligt dominerar varje nationell marknad. Det kapitalistiska samhällets produktiv-krafter har för länge sedan överskridit de nationella gränserna. (...) Det är helt felaktigt att världsekonomin endast skulle bestå i den enkla summan av likartade nationella delar. Det är helt felaktigt att särdragen (hos de nationella ekonomierna) ”endast är tillägg till de generella dragen” (Stalin), som ett slags vårtor i ett ansikte. I själva verket utgör de nationella särdragen en unik kombination av de grundläggande dragen i den globala utvecklingen. Detta unika kan, över en period av flera år, vara av avgörande betydelse för den revolutionära strategin. (...) Man kan vare sig omorganisera eller ens förstå den nationella kapitalismen om man inte betraktar den som en del av världsekonomin. De olika ländernas ekonomiska särdrag är dock inte av sekundär betydelse. Det är tillräckligt att jämföra England och Indien, USA och Brasilien. Men hur viktiga de nationella ekonomiernas särdrag än är, så utgör de i allt större utsträckning element i den högre enhet som kallas världsekonomin och på vilken, i den slutgiltiga analysen, de kommunistiska partiernas internationalism grundar sig”. (Trotskij, förordet till den franska utgåvan av *Den permanenta revolutionen*, 1930).

Det är uppkomsten och existensen av denna världsekonomi och den vetenskapliga analysen av dess struktur som utgör grundvalen för den proletära internationalismen, som gör den slutsatsen obestridlig, att *klasskampen i vår epok är en internationell kamp*.

Internationalismen och internationalen

Denna klasskampens och revolutionens internationella dimension i vår epok har alltså sin grund, sina rötter i *den globala ekonomins och den globala politikens strukturer*. Internationalismen i dag innebär därför om den inte ska bli enbart en etikett – i första hand medvetenheten och kunskapen om denna objektiva realitet. Att vara internationalist i dag

innebär att konkret analysera dessa strukturer och sambanden, dialektiken mellan världsrevolutionens olika sektorer och kampfronter (inte bara konstatera att det förs en kamp på olika håll) för att *möjliggöra* utarbetandet av en internationell strategi för den revolutionära kampen (inte bara bunta ihop de olika fronterna under rubriken "folkens kamp"). Att vara *revolutionär* internationalist i dag innebär att dra de nödvändiga *organisatoriska konsekvenserna* av denna medvetenhet, denna kunskap, ty strategin ger sig inte spontant ur insikten om att den internationella klasskampen har en strategisk dimension. Det krävs *en organiserad kraft på internationell nivå*, en organisation med internationell förankring som *medvetet* tar till vara och utnyttjar dialektiken, den ömsesidiga påverkan mellan världsrevolutionens olika sektorer, som förmår teoretisera över denna, som förmår utveckla och bära fram den internationella strategin. Detta arbete kan inte skötas genom korrespondens i olika riktningar – det måste samordnas i en demokratisk och centralistisk organisation på internationell nivå. (Hur ska man verifiera en internationell analys utan permanenta kontakter, diskussioner och utbyten av erfarenheter, utan en internationell praktik och samordning, d.v.s. utan en internationell organisation?) Den revolutionära kampens historia ger oss namnet på denna organisation: den kommunistiska Internationalen!

Detta är, lika lite som det Kommunistiska Manifestets paroll "Proletärer i alla länder, förenas!" en storsint vision – i den dekadenta imperialismens epok är det en tvingande nödvändighet här och nu. Frånvaron av denna internationella strategi och internationella samordning av kampen är blott en styrka för motståndaren.

Om vi kan konstatera att Internationalen i dag är en historisk nödvändighet, så kan vi samtidigt konstatera att den revolutionära massinternational, som svarar mot de omedelbara och permanenta behov som klasskampens verklighet i vår epok bär med sig, inte existerar. Och den är inte heller möjlig att omedelbart förverkliga – detta på grund av den klyfta som existerar mellan denna historiska nödvändighet å ena sidan och massornas bristande medvetenhet och avantgarde-organisationernas svaghet å den andra. Men detta faktum kan inte användas som argument för att skjuta frågan om Internationalen framför sig i en obestämd framtid, till en önskad situation där det tänkes existera starka revolutionära organisationer i ett flertal länder som då kan resa internationalen över sig som ett färdigt, monterbart tak. Vi menar att det är felaktigt att uppfatta Internationalen som det slutliga resultatet av olika nationella organisationers utvecklingsprocesser; att det är felaktigt att se byggandet av nationella revolutionära organisationer som den *första uppgiften* och att problemen med den internationella samordningen skulle ställas först när denna uppgift är löst (när är den det?). Vi menar att dessa två processer står i ett dialektiskt förhållande till varandra, att varje etapteori härvidlag inte förmår omfatta uppgiftens aktualitet, inte förmår se förhållandet mellan det nationella och det internationella. Det internationella perspektivet (som ett resultat av en marxistisk analys av den *globala* situationen) uppstår inte spontant ur en organisations nationella existens – det måste, i en speciell mening, tillföras utifrån.

Och detta internationella, marxistiska perspektiv – som många av de nya avantgarde-organisationer, som nu växer fram i klasskampens globala uppsving, är bärare av – har inte heller uppstått ur dessa organisationers skilda nationella existenser.

Det finns i dag en internationell revolutionär gruppering, IV Internationalen som, när resterna av den III (Kommunistiska) Internationalen definitivt hade degraderats till den sovjetiska byråkratins nationalgarde, organiserade sig för att vidareföra den revolutionära marxismens, bolsjevismens tradition; som trots sin litenhet och ringa inflytande under långa perioder, trots sina svårigheter, brister och många missgrepp ändå har hållit den revolutionära marxismen, dess teorier, analysmetoder och strategiska perspektiv – därmed även den proletära internationalismen – levande.

Förvisso är IV Internationalen inte den revolutionära massinternational som klasskampen i vår epok kräver. Men den är nödvändig, *en avgörande* och därmed en given kraft i arbetet på att bygga denna massinternational. Den har en historisk förankring och den har en daglig praktik i ett 50-tal länder.

Och det är ingen tillfällighet att dess definitiva framflyttning sammanfaller med det uppsving i den internationella klasskampen som kännetecknat 60-talet och vars bärande element är den koloniala revolutionens frammarsch (framför allt den vietnamesiska revolutionens heroiska exempel), imperialismens och stalinismens sammanlänkade kriser – de senaste åren förstärkta av den tilltagande kampen i dess egna centra: det revolutionära uppsvinget i de imperialistiska staterna (studentrevolterna, maj-68 och senare de europeiska strejkrörelserna) och den anti-byråkratiska kampen i de s.k. ”Öststaterna” (Polen, Tjeckoslovakien).

Detta uppsving, och dess olika faser, har också frambringat nya revolutionära avantgarden som i den vietnamesiska revolutionen har sett kampens realitet och som bortom stalinismens förstenade strukturer har återknutit till den revolutionära marxismens, bolsjevismens och leninismens tradition. Där har de funnit de teorier som kan förklara den historiska process i vilken den aktuella konjunkturen formas, där har de funnit det strategiska perspektivet och den proletära internationalismen som en verklighet – och där har de funnit IV Internationalen, inte som en teoriernas frysbox utan som en arbetande, närvarande kraft. Mötet har inneburit en ömsesidig tillgång, en gemensam styrka

Det är inför detta möte som de revolutionärer och de grupperingar som varit klarsynta nog att bryta med stalinismens död-mansgrepp, har att välja mellan klasskampens realitet i vår epok och en sekteristisk tillvaro av ständigt trängre avgränsningar och filosofiska rökridåer. Ramarna för detta val måste utgöras av den programmatiska och strategiska grundsynen, d.v.s. de element som konstituerar en tradition och en traditions kristallisering i nuet – en pol. Att vägra samarbete, med perspektivet av ett samgående, med dem som definierar sig inom samma pol under förevändning av skiljaktigheter över konjunkturella problem (taktiska frågor), är ett rejält kliv mot en organisationsfetichistisk ståndpunkt. Vad vi i dag kan och bör göra, – och vad vi uppmanar alla revolutionära militanter att göra, är att tillsammans med oss och alla dem som delar vår programmatiska och strategiska grundsyn delta i arbetet med den revolutionära kampens internationella samordning, delta i upporganiseringen av det internationella avantgardet och i dess utarbetande av den internationella revolutionära strategin.

Brysselmötet och samordningen av den antikapitalistiska kampen i Europa

En möjlighet att påbörja arbetet med samordningen av kampen ger det internationella möte som, på initiativ av La Ligue Communiste (franska sektionen av IV Internationalen) och Jeune Garde Socialiste (belgisk organisation, sympatiserande till IV Internationalen), hålls i Bryssel den 21/22 november under mottot FÖR SAMORDNINGEN AV DEN ANTI-KAPITALISTISKA KAMPEN I EUROPA.

Detta möte får ses som en naturlig förlängning av den *konferens för revolutionära arbetare i Västeuropa* som dessa organisationer anordnade i slutet av juli i Bryssel. Vid denna konferens deltog arbetardelegationer från Frankrike, Belgien, Västtyskland, Italien och Danmark, vilka representerade bil- och metallindustrin i respektive länder. Ett resultat av konferensen var upprättandet av permanenta intereuropeiska kontaktorgan inom dessa två branscher som ett första steg i samordningen av arbetarkampen. Konferensen uttalade sig också för sammankallandet av en alleuropeisk facklig konferens med målsättningen att, förutom det propagandistiska arbetet, organisera gemensamma aktioner utifrån en gemensam plattform.

Tidigare, i mars 1967, hölls i Bryssel en konferens kring det antiimperialistiska arbetet i Europa i vilken 14 organisationer från olika länder deltog. Huvudtemat för denna konferens var samordningen av solidaritets- och stödarbetet för den vietnamesiska revolutionen. Ett år senare, i februari 1968, genomfördes i Berlin en internationell demonstration i vilken student- och ungdomsrörelser från hela Västeuropa deltog. Här sammansmältes och diskuterades studentrörelsens erfarenheter från olika länder, dess mål, dess taktik. Och militanterna återvände, berikade med nya erfarenheter, med nya taktiker och aktionsformer.

Dessa internationella möten och manifestationer är inte slumpvis strödda i tiden – de placerar sig i en historisk logik, de följer uppsvingets olika faser: det antiimperialistiska arbetet, studentrörelsens uppsving ... och så kom maj-68, barrikadstriderna och generalstrejkerna i Frankrike.

Detta var vändpunkten. Studentrörelsen överskred sina egna ramar och visade på kampens rätta dimensioner: det var inte längre en ”studentkamp”, det var inte en kamp som hade sina rötter i det borgerliga universitetet eller i studenternas situation som studenter – det var en kamp som utgick från en anhopning motsättningar i hela samhällsformationen, det var en revolutionär kamp. I denna väldiga sociala rörelse återuppstod arbetarklassen som klass och intog sin historiska plats som rörelsens centrum, dess ryggrad. Och ändå var detta bara början – kampen skulle fortsätta, den skulle spridas: Italien, Belgien, Västtyskland, England, Sverige – även Spanien.

Det är i denna utveckling, i detta klasskampens uppsving och dess orientering mot sitt historiska subjekt – arbetarklassen, som Brysselmötet måste ses. *Det kapitalistiska Europa befinner sig i kris*, arbetarklassen mobiliseras i allt beslutsammare kamp och den europeiska kapitalistiska bourgeoisin mobiliserar sig på sitt sätt: strävandena att centralisera och konsolidera sin politiska dominans (EEC – se artikel i detta nr); försöken att samla de ekonomiska och militära resurserna i en gemensam ”slagstyrka”, den inom-imperialistiska konkurrensen (hotet från USA och Japan). Denna tendens i utvecklingen ställer samordningen av den revolutionära kampen i Europa som ett absolut krav – klassfienden måste mötas på den nivå där dess konsolidering skulle innebära en avgjord styrkeposition gentemot en uppsplittrad, fragmenterad arbetarklass: den internationella!

Det kapitalistiska Europas kris och kampen för Europas Förenade Socialistiska Stater är ett av de huvudtemata som kommer att behandlas i kommissionsarbete och plenardiskussioner vid Brysselmötet; det andra huvudtemat behandlar *uppgiften att bygga det revolutionära partiet*. Vidare kommer den europeiska strejkrörelsens erfarenheter och arbetaravantgardenas framväxt att analyseras och diskuteras *i perspektivet av arbetarkontrollen*; erfarenheterna av studentrörelsens kamp och den anti-imperialistiska kampen kommer att tas upp i särskilda kommissioner och, inte minst viktigt, den antibyråkratiska kampen i Sovjetunionen och dess vasallstater.

Dessa diskussioner, detta arbete ska ledas mot att klarlägga och framställa målen för avantgardenas gemensamma kamp och att precisera de kampformer som bäst svarar mot dessa mål.

Det europeiska mötet i Bryssel den 21/22 november kan få en avgörande betydelse för den revolutionära kampens vidareutveckling i Europa. Det kommer att vara det första steget i utarbetandet av den gemensamma strategin, det första steget för att i politisk kamp konkretisera dialektiken mellan den revolutionära kampens olika sektorer och fronter, för att samordna denna kan och öka dess styrka.

Kamrater, militantes: Vi uppmanar er att tillsammans med oss (aktionsgrupper för "RÖTT EUROPA"-kampanjen) och våra kamrater från det övriga Europa delta i detta arbete under parollerna:

NED MED DE KAPITALISTISKA TRUSTERNAS OCH UTSUGARNAS EUROPA!

FRAMÅT, MOT EUROPAS FÖRENADE SOCIALISTISKA STATER:

Kamrater, militanter! Vi uppmanar er att tillsammans med oss delta i arbetet:

FÖR DET REVOLUTIONÄRA KOMMUNISTISKA FÖRBUNDET:

FÖR SAMORDNINGEN AV KAMPEN I EUROPA! FÖR INTERNATIONALEN:

EEC och arbetarrörelsen

EEC är ett försök av den europeiska bourgeoisin att organisera sig internationellt. De överstatliga organen, som håller på att utvecklas inom EEC, utgör ett hot mot arbetarrörelsen i hela Europa. De monopolkapitalistiska grupper, som deltar i den internationella sammanflätningen av kapitalet, ställer redan krav på en statlig politik på internationell nivå. För att bekämpa recessioner och kriser inom systemet är det, i kapitalismens nuvarande stadium, inte tillräckligt med en ekonomisk politik inom en nationell stat. Det är nödvändigt med en internationell valuta-, skatte-, och finanspolitik som kan bedrivas av överstatliga organ.

Borgarklassens ekonomiska sammanslutning måste åtföljas av en *politisk organisering*. Det är också den uttalade målsättningen hos de ledande och mest framsynta representanterna för bourgeoisin. Vad vi har att vänta oss framgår med önskvärd tydlighet i ett officiellt uttalande från EEC:s stats- och regeringschefskonferens i Haag den 1-2 december 1969: "Allt detta leder oss till politisk union. Gemenskapen är redan politisk till sitt innehåll och redan i formen för dess institutioner. Men den är förutbestämd att bli än mer politisk, att öka makten hos sina institutioner, att likrikta sina medlemsstaters politik och att steg för steg utarbeta en utrikespolitik på gemenskapsnivå." (cit. i *DN* 3.11.70) "Att likrikta sina medlemsstaters politik" betyder inte bara en gemensam ekonomisk politik. Det som är under utveckling i Europa är en gemensam *säkerhetspolitik*, vilket betyder en europeisk integration av utrikes-, handels-, och försvarspolitik. Bourgeoisin försöker lösa motsättningen mellan ekonomin och politiken, där ekonomin sedan länge varit internationell medan politiken varit nationellt begränsad. Citatet visar den medvetenhet som redan finns i den här frågan. För arbetarrörelsen innebär denna utveckling att bourgeoisins *klassherravälde* kommer att stärkas.

En konsolidering av internationella statliga organ i bourgeoisins tjänst kan bara genomföras efter ett allvarligt nederlag från den europeiska arbetarklassens sida. Arbetarklassen måste infogas i det överstatliga systemet. Vi kan se på ett av de viktigaste elementen i bourgeoisins politiska organisering: behovet av en internationell *lönepolitik*. En internationell ekonomisk politik gör det nödvändigt att lönerörelserna kan kontrolleras på en internationell nivå och samordnas i olika länder. I den sammansatta produktionsprocess som kapitalismen har frambringat i dag, med den högt utvecklade automationen och teknologin, behöver de monopolkapitalistiska företagen en långsiktig och säker planering av alla kapitalinsatser. Den ökade internationella konkurrensen ställer hela tiden krav på tekniska förbättringar av produktionen och gör att det kapital som investeras måste förräntas på kort tid. För att göra detta möjligt krävs en planering av löneutgifterna som sträcker sig över en längre period. Utgifterna för forskning och försäljning av produkterna tar en allt större del av kapitalinvesteringarna, och det blir allt omöjligare att ha en del av investeringarna, lönerna, utanför en långsiktig planering. Skall en internationell ekonomisk politik genomföras för der europeiska monopolkapitalet, som skall gå över alla nationellt begränsade intressen, måste även de internationella lönerörelserna kunna kontrolleras. En internationell lönepolitik blir det viktigaste för detta.

Att kunna kontrollera lönenivån i de olika länderna och på en överstatlig nivå är ett klart behov från det europeiska monopolkapitalet. Vi kan i dag se hur lönepolitiken genomdrivs från de nationella staternas sida, där det tydligaste är den strävan som finns att införa lönestopp. En internationell lönepolitik måste ytterligare inskränka det redan snäva utrymme, som finns för arbetarnas fackliga kamp och ekonomiska krav.

Det finns dessutom ett stort behov av att organisera en *internationell arbetsmarknadspolitik*. Den moderna kapitalismen behöver sätta arbetskraftens rörlighet i samklang med kapitalets internationella rörlighet. Det blir därför nödvändigt att kunna förflytta arbetskraften över hela Europa. Därigenom kan ett överskott på arbetskraft i en del utnyttjas för att hålla lönerna nere i en annan del, och en riklig tillgång på arbetskraft kan erhållas i de centrala delar av Väst-europa, där monopolkapitalet koncentrerar sina investeringar.

Integrationen av arbetarklassen

Hittills har bourgeoisin strävat efter att *integrera* och foga in arbetarrörelsen i det ekonomiska systemet *inom* varje land. Det har ägt rum framför allt med hjälp av den fackliga byråkratin som knutits upp till statsapparaten för att medverka i utförandet av dess ekonomiska politik. I Sverige har SAP spelat en huvudroll i integrationen. Det har vidare skett genom en socialpolitik, som syftat till att dämpa vissa av kapitalismens problem, som arbetslöshet och rationaliseringar, och som dessutom skapat en ytterligare efterfrågan från produktionen.

Skall de internationella monopolkapitalisternas strävanden med överstatlig löne- och arbetsmarknadspolitik bli en realitet, är det nödvändigt att integrationen av arbetarrörelsen kan föras upp på den internationella nivån. Detta skulle vara ett större nederlag för arbetarklassen än degenerationen i de socialdemokratiska och stalinistiska rörelserna. Om de tendenser inom bourgeoisin som står för en utveckling av överstatliga organ skulle segra, måste den ekonomiska politiken till förmån för det internationella kapitalet ha dominansen över en politik som är nationellt begränsad. Den fackliga byråkratin, som finns för närvarande i de olika europeiska länderna, är knuten till de nationella staterna. Den internationella planeringen kommer att ställa nya krav på fackföreningsbyråkratin. Den måste organiseras för att delta i den europeiska ekonomiska politiken.

Vi kan inte i dag säga hur en internationell integration kan genomföras, om det är möjligt att organisera de nationella fackliga byråkratierna internationellt eller om nya integrationsmekanismer kommer att utvecklas. De kommande våldsamma klasstriderna blir avgörande. Vad vi kan säga är att det finns ett behov av och en strävan efter en internationell löne- och arbetsmarknadspolitik, vilka båda kräver en facklig byråkrati för funktionerna att dels *avleda och suga upp* arbetarnas kamp och dels foga in arbetarklassen i den ekonomiska politiken.

Lönepolitiken måste stå i överensstämmelse med det internationella kapitalets behov av stora investeringar i avancerad teknologisk produktion och av en strikt ekonomisk politik för att förhindra internationella recessioner. Arbetsmarknadspolitik behöver åstadkomma en *smidig* omflyttning och omskolning av arbetskraften från de sektorer inom industrin som faller offer för ”strukturrationaliseringar”, d.v.s. för den internationella konkurrensen, till de som är de mest expanderande och kapitalstarka. Ett sådant överstatligt system kan inte tåla strejkrörelser och kamp från arbetarnas sida. Vi kan i dag se på Sverige som ett exempel i mindre skala på ett centraliserat och byråkratiserat system. Det som behövs är en lugn arbetarklass och en stabil fackföreningsbyråkrati. Strejker som bryter igenom den fackliga byråkratins kontroll hotar att sätta hela centraliseringen ur spel. I det internationella systemet blir därför en militant arbetarrörelse i de skilda länderna ett ständigt hot mot en planering och en centralisering som vilar på trusternas kapitalackumulation och inte på de direkta producenternas, arbetarnas medvetna kontroll.

Perspektivet framåt

Det europeiska monopolkapitalet har ett stort behov av en internationell ekonomisk politik. Delar av den europeiska borgarklassen driver på mot en politisk organisering. I förlängningen av den nu pågående utvecklingen ligger en internationell politisk organisering av kapitalismen och en internationell integration av arbetarklassen. Kan bourgeoisin göra denna genombrytning innebär det ett *kvalitativt* nytt stadium av kapitalismens utveckling. Det kan inte uppnås utan oerhört omfattande sociala strider, där den europeiska bourgeoisin måste krossa den militanta delen av arbetarklassen och det nya avantgardet. En sådan konfrontation är i längden oundviklig. Vi kan redan nu se hur de ökade motsättningarna i den moderna kapitalismen framskapar allt starkare klasstrider över hela Europa, där studentrevolten och strejkvågen är de tydligaste exemplen. Bourgeoisins försök att lösa motsättningarna genom att organisera sig bättre, med EEC som den främsta satsningen, kan inte annat än skärpa kampen. Den europeiska arbetarklassen måste segra eller slås ned i denna kamp.

Utifrån detta perspektiv innebär inte Sveriges anslutning till EEC någon omedelbar kvalitativ förändring, varken för den svenska arbetarrörelsen eller för EEC. Det kommer utan tvekan att medföra att den ekonomiska och sociala snedvridningen av hela regioner, då i synnerhet Norrland, accelereras. Kapitalets koncentration i Sverige ”strukturrationaliseringarna”, omflyttningarna av arbetskraft kommer att intensifieras. Mot detta måste en kamp organiseras, men vi får inte glömma bort att dessa företeelser har utvecklats mycket långt trots att Sverige varit utanför EEC. Vi har redan ett typiskt högt utvecklat kapitalistiskt samhälle i Sverige med hela den människofientliga förtryckarstruktur som kapitalismen nu har frambringat (centralisering, byråkratisering etc.). Det är inte själva anslutningen som därför innebär en kvalitativ förändring, utan de överstatliga organens fortsatta utveckling.

Vi kan inte heller säga att den svenska arbetarklassens *kampmöjligheter* minskar i någon större grad. De organisationer som säger sig representera arbetarklassen, LO och SAP, är vid det här laget så djupt integrerade i statsapparaten att de inte kan föra något annat än en politik som gynnar monopolkapitalismens fortsatta utveckling. De har för länge sedan upphört att försvara arbetarklassens intressen. Även om det kommer att uppstå våldsamma motsättningar inom LO/SAP, på frågan om Sverige och EEC, kommer organisationerna inte att mobilisera någon som helst kamp mot kapitalismen.

Utvecklingen går mot en överstatlig konsolidering av EEC. Mot detta står två stora svårigheter i borgarklassens väg.

Förutom motsättningarna inom den europeiska bourgeoisin mellan den internationella delen och den del, som vill hålla fast vid nationalstaten finns det kanske viktigaste elementet i detta spel: arbetarklassens uppflamnade kamp runt i de europeiska länderna. Strejkvågen i Europa under de senaste åren har gång på gång gått förbi och brutit igenom den nationella integrationen i form av den fackliga byråkratins kontroll. Strejkvågen är effekten av de ytterligt skarpa motsättningarna i det kapitalistiska produktionssättet, som främst visar sig i den långt framskridna koncentrationen av kapitalet, centraliseringen, rationaliseringarna, den uppdrivna produktionstakten. Mot detta har arbetarklassen tagit upp kampen. Utan att i grunden slå ned och krossa denna kamp är det omöjligt för den europeiska monopolistiska bourgeoisin att organisera sig internationellt och att förverkliga en integration och kontroll av arbetarrörelsen på internationell nivå.

Samtidigt som bourgeoisin har stora svårigheter, är det viktigt att understryka att bourgeoisin ligger före arbetarklassen i internationell organisering. De organ som kan tjäna i en europeisk överstatlig administration finns redan i embryonal form. Bourgeoisin har inom EEC börjat utveckla en internationell samordning. Arbetarklassen har inte motsvarande internationella organ: Detta är en av de allvarligaste effekterna av socialdemokratins och stalinismens totala

degeneration. Socialdemokratin och stalinismen har inte bara krossat två internationaler, 2:a och 3:e, de har dessutom i sin praktik förstört själva tanken på den proletära internationalismen och på nödvändigheten av en internationell organisering för att bekämpa bourgeoisin. De har i stället grävt ned arbetarrörelsen i en nationell parlamentarisk politik. Nu, då den internationella samordningen börjar bli en livsnödvändighet, har arbetarklassen inga internationella organ; organ för att samordna direkta aktioner mot det internationella monopolkapitalet i flera länder och för att bära upp en internationell revolutionär strategi.

När det gäller den fackliga kampen, måste den redan nu vidgas utanför de nationella ramarna. Internationella storföretag, med dotterföretag i ett flertal länder, utnyttjar ojämnheter i lönekostnaderna mellan olika länder genom att förskjuta och omfördela produktionen dit det är lönsammast. Det enda sättet att bemöta detta är en internationell facklig kamp av arbetarna i ett sådant företag. Detta är ett mycket konkret sätt att visa att den proletära internationalismen inte är en humanitär plikt för arbetare i olika länder, utan att det gäller en gemensam kamp mot ett internationellt system.

Mot det hot som EEC och bourgeoisins internationella organisering representerar för arbetarrörelsen, måste ett politiskt svar ställas upp, som gör det möjligt för arbetarklassen att gå på offensiven i en internationell strategi mot den europeiska borgarklassen. Uppsvinget i kampen under de senaste åren visar på de stora möjligheterna för en sådan offensiv.

För Europas Förenade Socialistiska Stater

Mot kapitalets EEC ställer vi parollen "För Europas Förenade Socialistiska Stater". Det är med detta perspektiv och med detta mål som den internationella kampen mot EEC måste föras. Samtidigt som vi bekämpar ett svenskt inträde i EEC under parollen "Nej till EEC" för vi ut parollen "För ett Rött Europa". Detta har sin grund i vår analys av det ekonomiska och politiska läget, som visar det revolutionära avantgardets uppgifter.

Produktivkrafterna är i dag internationella i en bemärkelse som vida överträffar det som Marx skrev i Kommunistiska Manifestet från 1848: "Bourgeoisin har genom sin exploatering av världsmarknaden givit alla länders produktion och konsumtion kosmopolitisk gestalt. Den har till reaktionens stora sorg undanryckt industrin dess nationella grund. De urgamla nationella industrierna har förintats och förintas alltjämt dagligen." (Marx-Engels i urval, s 20)

Vi har i en föregående artikel visat att kapitalets internationella sammanflätning har gått mycket långt i dagens Europa, och att den kommer att drivas längre främst genom konkurrensen mellan Europa, USA och Japan. Ekonomin och produktivkrafterna kan inte rymmas inom borgerliga nationalstater som Västtyskland, Frankrike, Sverige. EEC är ett försök att lösa motsättningen mellan bourgeoisins ekonomiska internationalisering och dess politiska nationalism: det är ett försök att skapa de politiska instrument som är nödvändiga för att vidmakthålla ett system som hotar att sprängas, då det vilar på borgerliga produktionsförhållanden med privat ägande och kontroll av produktionen, som nu står i så skriande motsättning till produktionens internationella samhälleliga karaktär.

För att utveckla produktivkrafterna vidare måste den borgerliga nationalstaten genombrytas. Den utgör i dag ett hinder för utvecklingen. Delar av den europeiska bourgeoisin inser det och är därför pådrivande i skapandet av överstatliga organ inom EEC. Men samtidigt som bourgeoisin behöver en internationell statsapparat, har den för närvarande i varje land en statsapparat som är nationellt begränsad och som får allt större ekonomiska och politiska uppgifter inom den nationella ramen. Det har därför blivit en förskjutning mellan å ena sidan existensen av nationella stater och å andra sidan den monopolkapitalistiska ekonomins behov av stora statliga ingripanden, där det sistnämnda i det nuvarande stadiet inte längre kan uppfyllas inom en nationell ram. Denna motsättning blir allt svårare att lösa för bourgeoisin då uppsvinget i

den europeiska arbetarklassens kamp framtvingar större åtaganden från de olika nationella staternas sida.

Bourgeoisin har skapat möjligheterna till ett annat produktionssätt: ett internationellt socialistiskt produktionssätt. Den har gjort det i sin jakt efter att ackumulera och föröka sitt kapital. I denna jakt har bourgeoisin utvecklat produktivkrafterna till verkligt samhälleliga, dvs den kapitalistiska storindustrin och den omfattande handeln har sammankedjat hela samhället i en enda produktionsapparat. Denna produktionsapparat är nu internationell. Det fortsatta privata ägandet av produktionsmedlen kan inte föda fram annat än våldsamt koncentration av makt i ett fåtal monopolistiska grupperingars händer. För närvarande har koncentrationen antagit en internationell överstatlig dimension, i synnerhet med de "multinationella" företagen.

Det finns bara en klass som kan lösa den allt groteskare form som motsättningen mellan produktivkrafter och produktionsförhållanden har tagit. Arbetarklassen kan ta över kontrollen av produktionen och kan överföra produktionsmedlen i samhällets ägo. Den kan och måste göra det i internationell skala.

Att den socialistiska revolutionen är internationell betyder inget annat än att segern över det kapitalistiska systemet först kan uppnås på den internationella nivån. Det betyder inte att revolutionen måste äga rum i alla länder samtidigt. Så länge bourgeoisin inte lyckats skapa en europeisk stat, kommer revolutioner att genombryta kapitalismens kedja i enskilda länder och dra dessa ur systemet. Det socialistiska produktionssättet kan först konsolideras internationellt.

För att kunna lösa de problem och starka motsättningar som den moderna kapitalismen har framskapat, är ett internationellt socialistiskt produktionssätt den ena möjliga utvägen. Vi har nu en internationell marknadsekonomi, som produktionen är underkastad. Produktionen av varor för en marknad framkallar alltid konkurrens mellan olika kapitalister. Konkurrensen är en inneboende nödvändighet för kapitalismen. Den måste alltid gå före ett rationellt och planerat användande av produktionen. Det är därför omöjligt för den internationella kapitalismen att lösa ett så livshotande "problem" som miljöförstöringen. Konkurrensen mellan olika privatkapitalister krossar alla försök till planering av produktionen med hänsyn till miljön och den mänskliga organismen. För att ta ett annat exempel, så är det omöjligt för kapitalismen att ändra på den snedvridning av hela befolkningsregioner som tar sig uttryck i avfolkningsområden respektive jättelika storstadsområden, som har framtvingats av den ekonomiska utvecklingen. Så länge marknadsekonomi består, kommer dessa "problem" att ständigt förvärras, då det är marknaden med dess konkurrensförhållanden som styr produktionen.

Europas Förenade Socialistiska Stater kommer inte att utvecklas automatiskt. Produktivkrafternas internationalisering medför inte att produktionsförhållandena blir internationella i motsvarande utsträckning. För att förverkliga Europas Förenade Socialistiska Stater krävs en internationell politisk kamp av arbetarklassen. Denna proletära internationalism följer heller inte automatiskt av proletariatets ställning i produktionen. Arbetarklassen är dominerad av borgerlig och socialdemokratisk ideologi. Både den borgerliga och den reformistiska ideologin har nationalismen som en av sina dominerande komponenter. Socialdemokratien har under årtionden inympat i arbetarklassen synen, att den har mer gemensamt med den nationella borgarklassen än med det internationella proletariatet. De stalinistiska partierna i Europa har i andan från 30-talets folkfronter följt i socialdemokratins fotspår.

Därför är det avantgardets uppgift att i dag föra ut parollen För Ett Rött Europa. Det nya internationella avantgardet, som i stalinismens kris håller på att utkristalliseras i de europeiska länderna, är den enda kraft som kan föra fram perspektivet på ett socialistiskt Europa. De

senaste årens strejkvåg, som har svept över hela Europa, visar att arbetarklassen inte lugnt låter sig infogas i det moderna utsugarsystemet. Strejkvågen förebådar också den skärpning i de sociala striderna som framkallas av det nuvarande stadiet av kapitalismens utveckling. Arbetarklassen går till militanta strejker runt omkring i Europa, men den kan inte spontant åstadkomma den samordning av kampen som behövs för att kunna möta bourgeoisin på den internationella nivån. Det är en central uppgift för avantgardet att arbeta för en samordning av denna kamp. Först genom en internationell klasskamp blir parollen För Ett Rött Europa en påtaglig realitet. Avantgardet måste kunna anknyta till de objektiva möjligheterna som öppnar sig för det.

Det är viktigt att här bemöta all tro på en spontan utveckling av den proletära internationalismen. De nationalistiska ideologierna sitter djupt rotade i de förtryckta klasserna. Det måste finnas ett avantgarde som ligger före bourgeoisin i politisk utveckling och politiskt medvetande och som för fram det internationella perspektivet och konkret kämpar för en samordning av arbetarklassens kamp. Annars kommer arbetarklassen att tvingas att föra en kamp som hela tiden ligger efter den utvecklingsnivå som borgarklassens ledande skikt nått upp till. Medan borgarna är i full färd med att organisera sig internationellt i EEC, kommer till och med den mest militanta delen av den europeiska arbetarklassen att vara begränsad till en nationell kamp och ett nationellt perspektiv. Vi vänder oss bestämt mot ett stadietänkande i denna fråga, som går ut på att klasskampen först skall ha nått en viss nivå i varje land innan man kan föra ut parollen För Ett Rött Europa. I själva verket är det bourgeoisin som tjänar på att avantgardet inte för fram det verkliga alternativet till EEC och klargör möjligheterna för detta alternativ. Kampen kommer då att inriktas på rent nationella lösningar som blir utopiska eller reaktionära. Den borgerliga ideologin har en styrka i att den alltid begränsat "synen" för de förtryckta klasserna till den egna nationen. Avantgardet måste genombryta denna ideologi med den styrka som ligger i den proletära internationalismens konkreta möjligheter.

KFML och EEC

KFML ställer parollen "För nationell självbestämmanderätt" mot EEC. I den konkreta situation som nu föreligger kommer denna paroll att föra in KFML i en direkt småborgerlig politik. Den svenska småbourgeoisin och delar av borgarklassen är emot ett svenskt inträde i EEC. De vill ha en tillbakagång till en nationellt begränsad kapitalism utan internationella storföretag. En överstatlig konsolidering av EEC kommer att krossa dem i den internationella konkurrensen. Men en sådan tillbakagång är omöjlig. Internationaliseringen av ekonomin har gått för långt. Ett exempel för Sveriges del är det faktum att av hela industriproduktionen exporteras 30-40 till utlandet.

Det kan aldrig vara kommunisternas och proletariatets uppgift att, i den koncentration av kapital som systemet hela tiden framtvingar stödjande små- och mellanbourgeoisin mot den storbourgeoisin som är i färd med att uppsluka dem. Proletariatet kan inte hindra koncentrationen och ackumuleringen av kapital, vilket är vad småbourgeoisin hela tiden eftersträvar. Det gäller i stället för proletariatet att förbereda krossandet av de kapitalistiska produktionsförhållandena och att försöka dra över småbourgeoisin till denna ståndpunkt. För att dra med sig småbourgeoisin, kan inte proletariatet sänka sig ned till dess egen nivå och framställa sig som den bästa försvararen av småbourgeoisins nuvarande småkapitalistiska intressen. Proletariatet kämpar i stället för småbourgeoisins framtida intressen, som ligger i ett socialistiskt produktionsätt med samhällligt ägande och planering. Detta gäller i allra högsta grad för det svenska och det internationella proletariatets politik i EEC-frågan. Småbourgeoisin och stora grupper av mellankapitalister kommer att föra en frenetisk kamp mot de europeiska monopolkapitalisternas strävanden att organisera sig internationellt. I den kampen kommer de att använda och använder redan en rad ideologiska formler, som "nationellt självbestämmande",

”suveränitet”, ”neutralitet” etc. I denna motsättning inom bourgeoisin är det viktigt att proletariatet kan föra fram en självständig internationalistisk hållning, så att det inte låter sig ledas av småbourgeoisie eller av någon fraktion av den härskande klassen. Till den proletära ståndpunkten är det sedan viktigt att dra över delar av småbourgeoisin.

Utan avantgardets ingripande kan inte arbetarklassen utveckla denna självständiga politik. De borgerliga och reformistiska ideologierna med sin inskränkta nationalism gör det bäddat för att proletariatet skall följa småbourgeoisins nationella politik i stället för att organisera den proletära internationalism som de objektiva möjligheterna erbjuder. För KFML, som har utnämnt sig till den svenska arbetarklassens förtrupp, är det betecknande att man inte kan driva någon annan politik i EEC-frågan än den som småbourgeoisin står för. Det är dels en effekt av KFML:s ”nationalism”. KFML saknar medvetenhet om att klasskampen är internationell och att en internationell samordning är nödvändig. Därför kan man i EEC-frågan naturligt nog inte föra ut något annat än en nationell politik. Det är också effekten av den stalinistiska folkfrontspolitiken från 30-talet, som KFML för vidare. Mot monopolkapitalets internationalisering ställer man upp en hela folkets front mot EEC under parollen ”För nationell självbestämmanderätt”. I folkfronten för inte proletariatet fram sin egen internationalistiska politik, utan hamnar i kölvattnet på paroller som i den nuvarande situationen bara uttrycker småbourgeoisins strävanden.

Samtidigt som det är nödvändigt att avgränsa sig från KFML:s nationella politik i EEC-frågan, är det viktigt att klargöra en annan avvikelse som hotar. Det är ett tänkande som frodas i vissa vänstersektorer, troligtvis för att rationalisera sin egen totala politiska oförmåga. I Sverige har det företratts av ”appelianismen”. Det är en avvikelse som förklarar att EEC:s utveckling och Sveriges inträde är ”en historisk nödvändighet” och därför meningslöst eller direkt reaktionärt att kämpa emot. EEC sägs vara ett ”progressivt steg” som underlättar kampen för socialismen. Detta är i själva verket en i grunden ekonomistisk och deterministisk vulgarisering av marxismen. Som vi förklarat är EEC ett försök av storbourgeoisin att lösa de problem som kapitalets internationella sammanflätning har ställt. I detta finns det inget ”progressivt”. Om bourgeoisin lyckas organisera sig internationellt har den stärkt sitt klassherravälde och fört upp kapitalismen på ett helt nytt stadium. Det är en livsnödvändighet för proletariatet i Europa att bekämpa denna utveckling.

Nej till EEC – För ett Rött Europa

Vi stöder parollen ”Nej till EEC”. Det är en mycket viktig uppgift för den svenska arbetarklassen att föra en kamp mot svensk anslutning till EEC. Det är helt otillåtligt att borgarna sköter sina politiska affärer utan arbetarklassens ingripande. Avantgardet får inte stå passivt utan måste gripa in för att initiera kampen och föra den vidare. ”Nej till EEC” är en helt riktig paroll för en mobilisering mot den härskande klassen och mot den kapitalistiska utvecklingen.

Det är också avantgardets plikt att klargöra villkoren för kampen mot EEC. Sverige är alltför indraget i den europeiska kapitalismen för att kunna stå utanför EEC någon längre tid. I kampen mot EEC måste detta perspektiv föras ut. Viktigt är också att förklara att en svensk EEC-anslutning inte innebär att den nya europeiska staten har förverkligats, vilket skulle innebära en oerhörd kvalitativ förändring.

Samtidigt som vi bekämpar en svensk EEC-anslutning, måste vi visa på de stora möjligheter som finns för en samordnad kamp av den europeiska arbetarklassen mot EEC och den överstatliga utvecklingen. Vi får inte hålla den revolutionära politiken mot EEC inom de nationella gränserna, utan måste göra kampen i Sverige till en del av den europeiska kampen. En seger över borgarnas EEC kan bara uppnås av den samlade arbetarklassen i Västeuropa.

Det är med denna dialektik som revolutionärerna måste arbeta i EEC-frågan: samtidigt som vi mobiliserar till kamp mot den härskande klassens politik, "Nej till EEC", måste vi klargöra villkoren för en seger och vad kampmålet är, "För Europas Förenade Socialistiska Stater".

Vi är därför beredda att ingå aktionsenhet mot EEC med alla grupperingar under parollen "Nej till EEC". I aktionsenheten behåller de olika grupperna den fulla friheten att föra ut sin propaganda. Vi kommer där att föra ut det internationella perspektivet på kampen för ett socialistiskt Europa.

För kampen i Sverige mot EEC spelar Brysselkampanjen en avgörande roll. Utan det revolutionära avantgardets internationella samordning kommer kampen mot EEC att degenerera till småstatspolitik i de olika europeiska länderna. Brysselkampanjen är ett stort steg både mot den nödvändiga samordningen och mot en internationell politik som möter bourgeoisin på dess egen nivå.

Kapitalets internationalisering, Sverige och EEC

Den svenska borgarklassen och EEC

För tio år sedan gjorde den svenska regeringen en första framstöt i EEC-frågan. Man fick in i förhandlingar med många förbehåll och stor tvekan. Syftet med förhandlingarna var att tillförsäkra den svenska exportindustrin vissa fördelar som en associering innebar. Den svenska exportindustrins expansionsmöjligheter stod inte på spel mest beroende på den ekonomiska integrationens embryonala former även inom EEC. Rädhågade och nationalistiska drog sig borgarna tillbaka med neutralitetens fana i topp. Endast den del av borgarklassen som redan var kraftigt inskränkt med det europeiska kapitalet visade öppet sitt missnöje med de misslyckade förhandlingarna.

I dag står vi inför en ny situation. Styrkeförhållandet mellan de olika skikten inom borgarklassen har förändrats till förmån för de som vill med i EEC. De svenska storkapitalisternas integration med det europeiska kapitalet och det alltmer ökade beroendet av Europa som marknad har lett fram till den nuvarande situationen. Därav den svenska regeringens ansökan om nya förhandlingar. Ansökan manifesterar det dominerande inflytande som storföretagen i dag utövar, ett inflytande som under 60-talet ständigt ökat och som skett under täckordet "strukturrationaliseringar".

Hela borgarskapet sluter inte lojalt upp bakom storföretagarnas krav på medlemskap EEC. Vissa skikt kännetecknas av en vacklande eller direkt fientlig hållning. Vi ser i deras hållning en konkret manifestation av hur de slits mellan nationalistiska ideologier, rädslan från att slukas upp i en europeisk marknad och den "ekonomiska utvecklingens krav". De skikt det gäller är kapitalister med en produktion och marknad begränsad till Sverige, småborgare och bönder. Vi återfinner denna vacklan på det politiska planet och då främst representerat av Centerpartiet och delar av Socialdemokratin.

För att förstå dessa olika trender inom den svenska borgarklassen måste vi skaffa oss en någorlunda klar bild över den kapitalistiska världsekonomin nuvarande tendenser.

Ömsesidigt beroende och hårdnande konkurrens

Efter andra världskriget har kapitalismen upplevt ett uppsving som inte någon kunde föreställa sig allraminst Lenins epigoner i Kreml. Genom bl a de teknologiska landvinningarna inom krigsindustrin och det genom kriget uppdämda efterfrågeöverskottet blev det möjligt att vidmakthålla en långvarig imperialistisk högkonjunktur mellan 1950 och 1964.¹ Under denna

¹ För en analys av denna period, se E Mandel: [EEC och konkurrensen Europa-USA](#), Halmstad 1969.

period har de kapitalistiska statsapparaterna haft en avgörande betydelse för att upprätthålla expansionen. Långtidsplaneringar, näringspolitik, investeringsfonder, lokaliseringpolitik, arbetsmarknadspolitik och inkomstpolic är exempel på de kapitalistiska statsapparaternas ingrepp i den ekonomiska utvecklingen för att planera och motverka kapitalismens oplanerade och anarkiska karaktär. Periodens början kännetecknades dessutom av USA-imperialismens definitiva övertagande av rollen som imperialismens förtrupp i kampen mot kommunismen och den koloniala revolutionens uppsving. Den engelska och franska borgarklassens sista strid för att behålla sina tidigare positioner gentemot USA slutade i ett snöpligt tillbakadragande från Västasien 1956.

En långvarig imperialistisk högkonjunktur med en total USA-dominans är emellertid inte samma sak som borgarnas önskan och drömmar om evig högkonjunktur. I stället så innehåller en sådan högkonjunktur sina inneboende motsättningar och tendenser till stagnation och omkastningar av styrkeförhållandena. I dag manifesterar sig den ojämna utvecklingen inom kapitalismen genom uppkomsten av tre ekonomiska maktcentra: USA, EEC och Japan. USA:s satsning på ett uppbygge av Europa och Japan som framskjutna fästningar mot det socialistiska blocket under 50-talets kalla krig innebar samtidigt en satsning på starka kapitalistiska konkurrenter. Det nuvarande förhållandet mellan alla högt utvecklade kapitalistiska stater är ett sammansatt förhållande av ömsesidigt beroende och hårdnande konkurrens. Vi skall här nöja oss med två exempel som pekar på detta. För det första gäller det de gemensamma ansträngningarna att lösa de senaste årens valutakriser. Den reella innebörden i den kortsiktiga lösningen som åstadkommit är att alla kapitalistiska stater är med och betalar USA:s roll som världspolis och slaktare av den koloniala revolutionen. De speciella dragningsrätterna (SDR) är bästa exemplet på de kapitalistiska staternas beroende av varandra både när det gäller att "lösa" kriser inom ekonomin, kriser som är allvarliga för alla borgare och när det gäller borgarnas gemensamma intresse av att krossa den koloniala revolutionen. För det andra är det möjligt att utläsa den skärpta inom-imperialistiska konkurrensen i de protektionistiska krav som i dag reses inom de tre centra vi talat om. I USA kräver vissa kapitalister restriktioner mot import från Japan och EEC av vissa varor. EEC diskriminerar varor från andra länder genom höga tullmurar för att nu inte tala om de japanska borgarnas uppsjö av importkvoter och kapitalrestriktioner.

EEC:s och Japans uppträdande som ekonomiska maktcentra och USA:s minskade dominans inom den kapitalistiska världsekonomin innebär emellertid inte en frånvaro av dominans från det amerikanska kapitalets sida. Det innebär bara en skärpt kapitalistisk konkurrens mellan och inom dessa centra. Kampen mellan olika kapitalgrupper om marknader, krediter och vinster blir hårdare och samarbetshanden sträcks fram för att bana väg för knockout. Den franska journalisten Schreibers ramaskri om "den amerikanska utmaningen" uttrycker stora delar av den europeiska borgarklassens önskan och vilja att anta utmaningen.

Former för kapitalets centralisering och internationalisering

Inom ramen för det ömsesidiga beroendet och den skärpta konkurrensen existerar olika former för kapitalets centralisering och internationalisering. I realiteten går det inga vattentäta skott mellan de olika formerna. Trots det skall vi här presentera dem i en renodlad form.

1) "Multinationella företag

Termen har hittills stått för den utveckling som kännetecknas av att stora företag från ett land breder ut sig över hela världen genom etablerandet av dotterföretag. De stora oljebolagen är de typiska exemplen för de s.k. multinationella företagen. Termen är dock helt felaktig. Vad det i själva verket handlar om är världsomfattande koncerner helt behärskade av kapitalgrupper från ett land. Det räcker att peka på sådana exempel som IBM, Standard Oil (ESSO)

och General Motors vilka samtliga behärskas av amerikanska kapitalgrupper. Den vanligaste formen för amerikanska kapitalets internationalisering är just multinationell utbredning.

2) *Internationell kapitalsammanflätning.*

Till skillnad från den förra formen kännetecknas denna tendens till internationalisering av fusioner mellan banker och företag från skilda länder. Nya koncerner uppstår inom vilka ingen enskild kapitalgrupp har det dominerande inflytandet. Här är det verkligen fråga om multinationella kapitalbildningar, eller rättare sagt kapitalbildningar utan "fosterland". Som exempel på sammanflätningar av kapitalgrupper kan vi nämna fusioner mellan tyska, holländska och belgiska företag.²

3) *Nationell kapitalkoncentration*

Här har vi att göra med de tendenser inom kapitalismen vars dynamik Marx klarlagt i Kapitalet. Inom alla kapitalistiska stater återfinns vi i dag ett otal företag som är nationellt förankrade, dvs deras produktion och försäljning är begränsad till ett land. Många av dessa arbetar inom sektorer som av en eller annan anledning favoriseras av staten gentemot utländska konkurrenter.

Relationerna mellan dessa tre former eller tendenser till kapitalkoncentration karaktäriseras i dag av den "multinationella" tendensens dominans. 65 av de 100 största företagen i världen är amerikanska och av dessa är de flesta "multinationella". Genom den absoluta storleken av dessa företags kapitaltillgångar intar de en överlägsen position i förhållande till enskilda europeiska bolag, mer kapital kan läggas ned i forskning, operationer över hela kontinenter underlättas osv. Europeiska företag har små möjligheter att ensamma ta upp kampen med jättarna från andra sidan Atlanten. De "multinationella företagen" blir därigenom pådrivare av de andra tendensernas hastighet, dvs för att modifiera styrkeförhållandena eller för att över huvud taget överleva i konkurrensen tvingas de till allt snabbare fusionstakt.

Det svenska kapitalets plats och intressen

Bland de högt utvecklade kapitalistiska staterna tillhör Sverige de som är mest känsliga för den internationella konjunkturen. Kapitalets koncentrationsgrad är mycket långt gången, vilket innebär att det är ett fåtal företag inom varje bransch som har en dominerande ställning.³ Detta gäller framför allt inom nyckelsektorer av typen bilindustrin, flygindustrin, verkstads- och elindustrin. När vi sammankopplar dessa företags storlek med den svenska marknadens litenhet förstår vi omedelbart den internationella marknadens betydelse för dessa industrier. I själva verket är dessa storkoncerner helt otänkbara utan en internationell inriktning och produktion för en större marknad än den svenska. Exporten av varor och kapital är för dem en livsnödvändighet samtidigt som just dessa företag utgör ryggraden i hela den samlade svenska ekonomin. Det kan vi lättast utläsa i exportens betydelse för det svenska kapitalet. Av den samlade svenska industriproduktionen går 30-40 % på export, Tänk över vad det innebär för den svenska borgarklassens beroende av internationella marknader för avsättning av varor och kapital.

Vi skall nu återknyta till de tre tendenser till internationalisering och koncentration som vi talat om. Det krävs inte mycket studium av det svenska kapitalets struktur för att upptäcka dessa tendensers närvaro.

De "multinationella företagen" är lätt identifierbara. SKF är den största representanten för denna form av svensk kapitalutbredning. Vi har här att göra med ett företag som t.o.m.

² För fler exempel, se *ibid.*, s. xx ff.

³ Se Koncentrationsutredningen.

internationellt sett är mycket stort. SKF behärskar c:a 25% av hela världsmarknaden för lager, och bedriver produktion i ett mycket stort antal stater.

LM Ericsson ligger inte långt efter SKF i "multinationalitet". Volvo är ett annat exempel, om än i mindre skala.

Svenska kapitalgruppers sammanflätning med utländska kapitalgrupper har under 60-talet skett i ett accelererat tempo. Vi nöjer oss här med att peka på följande exempel:

1. LAMCO med fr.a. amerikanskt, svenskt och "europeiskt" kapital
2. ADELA, ett investeringsbolag med kapital från 18 kapitalistiska stater⁴, för en gemensam utsugning av Latinamerika.
3. PICA, ett investeringsbolag med kapital från ett 70-tal bolag hemmahörande i USA, Japan, Europa och Australien. Målet är gemensam utsugning av Asien.⁵
4. Det europeiska samarbetet på områden där ett land inte har tillräckligt med kapital för ett eget projekt. CERN, ELDO och ESRO är exempel på projekt där samtliga Västeuropeiska stater är inblandade.

När det gäller den tredje tendensen behöver vi inte här ta upp tid med den. Vi möter den varje dag i form av "strukturrationalisering", en koncentrationsprocess som finns väl belagd i Koncentrationsutredningen.

Skilda kapitalgruppers allt mer intima samarbete över nationalstatens gränser, de "multi-nationella" företagens utbredning skapar hos dessa kapitalister internationella intressen och en ideologi präglad av internationalism. Allt fler kapitalbildningar saknar "fosterland". Vi får en allt starkare fraktion av den svenska borgarklassen som har internationella intressen och som företräder ett inträde i EEC eller någon annan form av internationell samordning. Vi återfinner dessa grupper bland ägarna till de svenska storföretagen med en internationell inriktning och bland det ledande skiktet inom socialdemokratien och statsapparaten. Samtidigt finner vi i den svenska EEC-debatten grupper som vacklar eller som är direkt fientligt inställda till internationaliseringen i allmänhet och ett inträde i EEC i synnerhet. Det gäller speciellt kapitalister med en produktion och försäljning begränsad till den svenska marknaden och som genom ett inträde i EEC hotas av en ökad konkurrens som eventuellt kan krossa dem. Andra grupper som exempelvis delar av småborgarna eller grupper under inflytande av en småborgerlig ideologi ställer sig direkt avvisande till EEC utifrån föreställningar om "svenskt oberoende", "självbestämmanderätt" osv. CUF:s och KFML:s gemensamma marsch under parollen "Nej till EEC för svenskt självbestämmande" är ett utmärkt exempel på detta. Delar av SAP har ännu efter tio år inte kunnat bestämma sig i sin vacklan inför ett inträde i EEC eller ej, en vacklan som ständigt dolts bakom skycket "vi vill bevara neutraliteten".

För att belysa de dominerande borgerliga skiktens inställning skall vi låta några av dessa representanter tala: Vad är då inte naturligare än att M Wallenberg får ordet först.

"När företagarverksamheten är så höggradigt flexibel med skiftande kombinationer av insatser, uppburna av människor med tekniska och ekonomiska specialkunskaper och erfarenhet, som inte är bundna till det ena eller andra landet, kan inte finansieringsmöjligheterna och finansieringsinstrumenten i längden vara kringgådda av nationella gränser och präglade av nationella egenheter". Vidare:

"Vi kan också se hur redan i dag motstridiga synpunkter på exempelvis kapitalrörelsernas frihet bottnar i den här konfrontationen mellan de tekniskt-ekonomiska krafterna i

⁴ *Ekonomisk Revy* 8/68.

⁵ *Ekonomisk Revy* 4/70.

företagarverksamheten och önskan om att uppnå specifika inrikespolitiska, ofta kortsiktiga mål. På längre sikt förefaller det ganska klart, att den under senare år upplevda begränsningen av de enskilda ländernas möjligheter att föra en självständig räntepolitik kommer att få sin motsvarighet på bl.a. det skattepolitiska planet”.⁶

Så talar en verklig internationalist inom borgarskapet. Herr Kapital är inte ensam i kören. Nästa talare är Svenska Bankföreningen:

”För stora länder som USA och Sovjet finns det måhända möjligheter att bygga upp en isolationistisk och autarkisk ekonomi, men för ett litet land som Sverige skulle priset bli på tok för högt. Detta kan knappast vara obekant för dem som vill att vi skall stå utanför.”⁷

Var så god, herr Departementssekreterare Lindblom:

”Nu när stagnationen börjar hävas (svårigheterna i EEC-samarbetet, förf. anm.) bör man räkna med relativt snabb och omfattande verksamhet på det industripolitiska området. Detta är inte bara av intresse för EEC:s medlemsstater utan även för de västeuropeiska tredjeländer som vill göra en insats för de ekonomiska rationaliseringssträvanden i denna världsdel.”⁸

Vi sätter streck här även om det finns många fler som vill tala.

Som vi ser av detta har internationaliseringen av kapitalet (eller de ”tekniskt-ekonomiska krafterna”, för att använda oss av Wallenbergs eufemism.) trängt undan ”Du gamla du fria” ur huvudet på storkapitalets representanter.

Den senaste utvecklingen i den svenska ekonomin spelar för närvarande de EEC-vänliga i händerna. Inflationen, problemen med betalningsbalansen är problem som leder till krav från storfinansens sida på ett aktivt statligt stöd till exportindustrin. Det bästa stöd som regeringen därvid kan ge, ä ett svenskt medlemskap i EEC, vilket skall föra den svenska exportindustrin innanför EEC:s tullmurar och underlätta kapitalrörelserna. Innan vi går vidare i resonemanget skall vi kasta en blick på den svenska exportens struktur: Av Sveriges totala export går cirka 40 till EFTA och 30 till EEC. Med dessa siffror i minnet är c lättare att förstå den svenska regeringens manövrer under de senaste åren. Vi menar det går att fastslå följande teser:

1. Försöket att skapa NORDEK var inte ett uttryck för någon speciell samnordisk känsla,; NORDEK var ett försök av de skandinaviska borgarna att skapa sig en gemensam bas för inträde i EEC. Detta bestyrks ytterligare av att det redan nu är obefintliga tullmurar och restriktioner för kapitalrörelser inom Norden. NORDEK sprack inte pga den finska regeringens oförmåga att fatta beslut före val, utan pga den finska borgarklassens rädsla för ett inträde i EEC.

2. Den svenska regeringens nuvarande tak tik är ett inträde i EEC samtidigt med Englands, Danmarks och Norges inträde. Detta framgår också ur regeringens brev till EEC:s ministerråd.⁹ Kraven på samtidiga diskussioner är lättförståeligt. Förklaringen är att exportindustrin vill kor innanför EEC:s tullmurar utan att mista förmånliga villkoren på EFTA-marknaden.

3. Regeringen kommer i förhandlingarna föra fram ”neutraliteten” som en icke-förhandlingsbar princip. Även om ”neutraliteten utgör en verklig svårighet för den svenska borgarklassen i förhandlingarna, kommer den att väga lätt om de ekonomiska integrationsproblemen löses till förmån det svenska kapitalet. ”Neutraliteten” då endast ett politiskt debattämne för hemmabruk, en debatt som kan avslutas med en deklARATION från statsministern om att ”vi efter ingå-

⁶ *Ekonomisk Revy* 9/69.

⁷ *Ekonomisk Revy* 5/70.

⁸ *Ekonomisk Revy* 2/69

⁹ *Veckans Affärer* 35/70.

ende diskussioner och utredning kommit fram till att den svenska neutraliteten kan bibehållas". Amen!

Vad är EEC och dess perspektiv

Låt oss först slå fast att EEC är i dag inte en stat. Ännu finns inget politiskt maktorgan som kan driva igenom beslut oberoende av de skilda nationalstatliga regeringarnas samtycke. De överstatliga organ som finns utgör endast embryon till en europeisk statsapparat. De politiska målsättningarna i ROM-fördraget har inte uppnåtts i den takt som avsågs. I och med att vi sagt detta, har vi också inringat kärnan i de nuvarande motsättningarna inom EEC. *De existerande politiska maktorganen svarar inte mot det internationaliserade kapitalets krav på en ingripande och reglerande statsapparat.* De politiska motsättningar som förekommit under hela EEC:s tid har sin grund i och kan endast förstås utifrån de tidigare beskrivna formerna för kapitalets internationalisering och koncentration. De kapitalgrupper och med dem förbundna politiska och byråkratiska grupperingar och skikt, som representerar den alltmer ökade sammanflätningen av europeiskt kapital är också de som ivrigast förespråkar en ökad politisk överstatlighet, eller rättare sagt en ny stat. De reser krav på en europeisk ekonomisk politik, en finans- och skattepolitik, en arbetsmarknad osv. I varje europeiskt land återfinns vi olika kapitalgrupper som står i motsättning till de förra och vars intressen hotas av en utveckling mot en europeisk stat. De representeras främst av de tidigare nämnda grupperna med en produktion inriktad på ett lands marknad och vars existens hotas av kapitalets internationalisering.

De politiska motsättningarna inom EEC är ytterst en effekt av dessa olika gruppers motstridiga intressen och deras relativa styrka i olika länder. Nu kan vi också se att det inte är någon tillfällighet eller någon gammal generals nyckel som är förklaringen till Frankrikes ständiga motstånd mot alla utökningar av de överstatliga organen i EEC. Förklaringen finns i den franska borgerlighetens svaghet jämfört med andra länder i EEC, den talrika småborgerligheten och den militanta arbetarklassen i Frankrike.

De politiska motsättningarna i EEC och den nuvarande uppsplittringen av Europa i ett stort antal nationalstater underlättar det amerikanska kapitalets operationer på den europeiska marknaden. Den amerikanska "multinationella" bolagens utbredning över den europeiska kontinenten utgör i dag ett allvarligt hot mot skilda europeiska kapitalgruppers inflytande över vissa nyckelbranscher. Inom exempelvis den mycket viktiga produktionen av integrerade kretsar, (används bland annat i datorer) behärskar i dag USA-bolag 95 % av marknaden, dvs rent monopol.

Det amerikanska kapitalets dominans påskyndar i sin tur sammanflätningen av europeiska kapitalgrupper, vilket ger dessa grupper en ökad politisk betydelse. De kan genom "företags-ekonomiska" resonemang visa att endast "europabolag" kan ta upp konkurrensen med de stora amerikanska koncernerna. Och de har utifrån sin borgerliga horisont i grunden rätt. Det är i dag uteslutet att kapitalgrupper inom ett europeiskt land kan ta upp konkurrensen med de "multinationella" bolagen på jämställd fot. Därigenom kan vi också se orsakerna till de tilltagande protektionistiska strömningarna, vilka i stället för att ta upp konkurrensen söker komma undan den.

I dag kan vi i den internationella konjunkturen, med en skärpt ekonomisk konkurrens och ökade politiska motsättningar inom det imperialistiska blocket, åter se klart kapitalismens grundläggande drag.

Konkurrens och åter konkurrens, äta eller ätas, så lyder parollen. Produktivkrafternas utveckling och kapitalets internationalisering har lett det borgerliga samhället in i en svårlösbar motsättning. Allt fler kapitalgrupper saknar "fosterland", alla borgerliga nationalstater består,

sådant är problemet. Den borgerliga nationalstaten har i många avseenden överlevt sig själv och den står i skarp motsättning till och utgör ett hinder för det internationaliserade kapitalets behov. Perspektivet för *borgarnas* Europa innehåller i dag endast två vägar. En fortsatt och accelererad sammanflätning av det europeiska kapitalet med ett "Europas Förenta Stater" i sin politiska förlängning eller ett återfall i ett protektionistiskt småstateri. Ett fortsatt "på stället marsch" är otänkbart. Perspektivet saknar tursamt nog en avgörande faktor, nämligen:
ARBETARKLASSEN OCH DEN SOCIALISTISKA REVOLUTIONEN.